

GENERALINIO ADVOKATO L. A. GEELHOED IŠVADA,

pateikta

2003 m. lapkričio 27 d.(1)

Byla C-381/01

Europos Bendrijų Komisija

prieš

Italijos Respubliką

Byla C-495/01

Europos Bendrijų Komisija

prieš

Suomijos Respubliką

Byla C-144/02

Europos Bendrijų Komisija

prieš

Vokietijos Federacinę Respubliką

Byla C-463/02

Europos Bendrijų Komisija

prieš

Švedijos Karalystę

„sipareigojimų nevykdymas pagal Šeštosios direktyvos 77/388/EEB 11 straipsnį – Subsidijų, teikiamų pagal Tarybos reglamentą Nr. 603/95 dėl bendro sausųjų pašarų rinkos organizavimo, neapmokestinimas PVM – Sąvoka „subsidijos, tiesiogiai susijusios su kaina“

I – Žanga

1. Nagrinėjamos keturiose bylose, kurias aš aptarsiu kartu, Europos Bendrijų Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad Italijos Respublika (byla C-381/01), Suomijos Respublika (byla C-495/01), Vokietijos Federacinė Respublika (byla C-144/02) ir Švedijos Karalystė (byla

C?463/02) ne?vykd? ?sipareigojim? pagal 1977 m. geguž?s 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EBB d?l valstybi? nari? ?statym?, susijusi? su apyvartos mokes?iais, suderinimo – bendra prid?tin?s vert?s mokes?io sistema: vienodas apskai?iavimo pagrindas (toliau – Šeštoji direktyva)(2) 11 straipsn?. Pagal 1995 m. vasario 21 d. Tarybos reglament? (EB) Nr. 603/95 d?l bendro saus?j? pašar? rinkos organizavimo(3) vienodo tarifo pagalba už dirbtine šiluma ir už saul?je džiovintus pašarus suteikiama perdirbimo ?mon?ms. Keturiuose bylose nagrin?jamas klausimas, ar vienodo tarifo pagalba už dirbtine šiluma ir už saul?je džiovintus pašarus turi b?ti apmokestinama prid?tin?s vert?s mokes?iu (PVM).

II – Faktin?s aplinkyb?s ir procesas

2. 1998 m. lapkri?io m?n. Komisija, manydama, kad Italijos Respublika, Vokietijos Federacin? Respublika, Suomijos Respublika ir Švedijos Karalyst?, neapmokestindamos PVM teikiamos pagalbos pagal Reglament? Nr. 603/95, pažeidžia Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt?, išsiunt? joms oficial? ?sp?jim? si?lydama per du m?nesius nuo gavimo pateikti savo pastabas, ir tai jos padar?. 1999 m. liepos, rugpj?io ir rugs?jo m?n. Komisija joms nusiunt? argumentuot? nuomon?, nurodydama per du m?nesius nuo gavimo imtis b?tin? priemoni?, kad ? j? b?t? tinkamai atsižvelgta.

3. Atitinkamai 2001 m. spalio 4 d., 2001 m. gruodžio 21 d., 2002 m. balandžio 17 d. ir 2002 m. gruodžio 23 d. Komisija pagal EB 226 straipsnio 2 dal? pareišk? ieškinius Europos Bendrij? Teisingumo Teisme šia tvarka: Italijos Respublikai, Suomijos Respublikai, Vokietijos Federacinei Respublikai ir Švedijos Karalystei. Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad neapmokestindamos PVM teikiamos pagalbos pagal Reglament? (EB) Nr. 603/95 Italijos Respublika, Suomijos Respublika, Vokietijos Federacin? Respublika ir Švedijos Karalyst? ne?vykd? ?sipareigojim? pagal Šeštosios direktyvos 11 straipsn?, ir priteisti iš j? bylin?jimosi išlaidas. Šios valstyb?s nar?s Teisingumo Teismo prašo atmesti Komisijos ieškinius ir priteisti iš jos bylin?jimosi išlaidas(4).

III – Teisinis pagrindas

A – Pagalbos saus?j? pašar? sektoriui reglamentavimas ir jo raida

4. 1978 m. geguž?s 22 d. Taryba pri?m? Reglament? (EEB) Nr. 1117/78(5). Šis reglamentas kartu su 1978 m. birželio 19 d. Reglamentu (EEB) Nr. 1417/78(6) ir 1978 m. birželio 30 d. Reglamentu (EEB) Nr. 1528/78(7), priimtu jam ?gyvendinti, numato pagalb? Bendrijoje išaugint? saus?j? pašar? gamybai.

5. Iš Reglamento Nr. 1117/78 konstatuojam?j? dali? matyti, kad tuo metu saus?j? pašar? aiškiai gaminta mažiau nei buvo galima parduoti Bendrijoje, ypa? atsižvelgiant ? gyvuli? pašar? paklaus?. Siekiant skatinti gamyb?, buvo nustatyta vienodo tarifo pagalbos gamintojams sistema, kuri užbaigta papildomos pagalbos sistema;ja siekta užtikrinti, kad bet kuriuo atveju gamintojai gal?t? parduoti savo produkcij? iš anksto nustatyta objektyvia kaina. Ši papildoma pagalba buvo lygi tam tikrai pasaulin?s rinkos ir objektyvios kainos skirtumo procentinei daliai. Šias priemones reglamentuojan?ios taisykl?s ?tvirtintos Reglamento Nr. 1117/78 3, 4 ir 5 straipsniuose.

6. D?l neribojamos pagalbos gamybai Bendrijoje, kaip buvo galima numatyti, atsirado saus?j? pašar? (švieži?) perteklius. Tod?l 1995 m. Reglamentu Nr. 603/95 ir Reglamentu (EB) Nr. 785/95(8) nustatytas saus?j? pašar? rinkos organizavimas. Šiais reglamentais siekta riboti vienodo tarifo pagalb? saus?j? pašar? gamybai, nustatant didžiausi? garantuot? kiek?, kuris buvo numatytas Reglamentu Nr. 603/95. Papildoma pagalba buvo visiškai panaikinta(9). Be to, šis reglamentas atskiria saul?je džiovintus sausuosius pašarus ir dehidratuotus pašarus. Kadangi saul?je džiovint? saus?j? pašar? perdirbimo kaina yra mažesn? už dehidratuot? pašar?, vienodo

tarifo pagalba pirmosios grupės produktams yra gerokai mažesnė nei antrosios grupės produktams.

7. Siekiant riboti sausųjų pašarų subsidijuojamą gamybą, Reglamento Nr. 603/95 4 ir 5 straipsniai nustato sistemą, kurios pagrindiniai bruožai yra šie:

- kiekvieniems prekybos metams nustatomas dehidratuotų pašarų ir saulėje džiovintų sausųjų pašarų didžiausias garantuotas kiekis,
- didžiausias garantuotas kiekis padalijamas tarp valstybių narių, kiekvienai iš jų suteikiant nacionalinę garantuotą kiekį,
- kai bet kuriais prekybos metais yra viršijamas didžiausias garantuotas kiekis, tais metais teikiama pagalba apskaičiuojama taip:
 - pagalba už pirmuosius 5 %, kuriais viršytas didžiausias garantuotas kiekis, visose valstybėse narėse sumažinama proporcinga suma,
 - viršijus daugiau kaip 5 %, visose viršijusiose valstybėse narėse pagalba papildomai mažinama dar 5 % proporcingai šiam perviršiui.

8. Ši mažinimo norma turi užtikrinti, kad visos išlaidos neviršytų tų, kurios būtų patirtos, jei atitinkamas didžiausias garantuojamas kiekis nebūtų viršytas.

9. Pagal Reglamento Nr. 603/95 9 straipsnį vienodo tarifo pagalba suteikiama tik toms perdirbimo įmonėms, kurios:

- a) yra sudariusios sutartis su džiovinimui skirtų pašarų gamintojais;
- b) yra perdirbusios savo derlių, o jei tai grupės – savo narių derlių;
- c) savo atsargas įsigijusias iš juridinių arba fizinių asmenų, suteikiančių garantijas, kurias būtina nustatyti, sudariusios sutartis su džiovinti skirtų pašarų gamintojais.

10. Iš Reglamento Nr. 603/95 vienuoliktos konstatuojamosios dalies matyti, kad tam tikrais atvejais pagalba turėtų būti suteikiama tik tada, kai gamintojai ir perdirbimo įmonių yra sudarę sutartis(10). Šia nuostata siekiama skatinti reguliarią šviežių pašarų tiekimą perdirbimo įmonėms ir suteikti gamintojams galimybę gauti pagalbą.

11. Tuo atveju, kai perdirbimo įmonė atitinka šios išvados 9 punkto a papunktyje numatytą sąlygą, ji turi gamintojams sumokėti pagalbą, kurią gavo už pagal sutartį perdirbtus kiekius(11). Reglamentas Nr. 603/95 nedetalizuoja, kaip pagalba turi būti perduota gamintojams. Tuo atveju, kai perdirbimo įmonė atitinka šios išvados 9 punkto b papunktyje numatytą sąlygą, ji ir gamintojas yra tas pats asmuo, ir jie neturi būti atskiriami. Tuo atveju, kai perdirbimo įmonė atitinka šios išvados 9 punkto c papunktyje numatytą sąlygą, būtent ši įmonė yra skiriamos subsidijos gavėja.

12. Kad subsidija būtų skiriama, sausieji pašarai turi būti išvežti iš įmonės (Reglamento Nr. 603/95 8 straipsnis). Reglamento Nr. 785/95 3 straipsnio 1 dalis nurodo detalesnes sąlygas, leidžiančias pašarus laikyti išvežtais iš įmonės(12). Be to, Reglamento Nr. 785/95 3 straipsnio 2 dalis nurodo, kad iš perdirbimo įmonės išvežti sausieji pašarai negali būti vėl įvežti į tos pačios arba kurios nors kitos perdirbimo įmonės teritoriją ar kurią nors saugojimo vietą.

B – Šeštosios direktyvos ir konkrečiai jos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkto turinys ir atsiradimo aplinkybės

13. Pirmosios direktyvos 67/227/EEB 2 straipsnyje įtvirtintas pagrindinis pridėtinės vertės mokesčio sistemos principas(13):

„Pagal bendrosios pridėtinės vertės mokesčio sistemos principą prekės ir paslaugos apmokestinamos bendru vartojimo mokesčiu, kuris yra tiksliai proporcingas prekės bei paslaugos kainai, neatsižvelgiant į operacijos skaičių gamybos ir paskirstymo procese iki to etapo, kuriuo skaičiuojamas mokestis.

Kiekvienos operacijos metu iš pridėtinės vertės mokesčio, apskaičiuojamo atsižvelgiant į prekę ar paslaugą kainą tokioms prekėms ar paslaugoms nustatytu tarifu, gali būti atimama pridėtinės vertės mokesčio dalis, kuri tiesiogiai priskirtina įvairioms sunaudų sudedamosioms dalims.“

14. Atskaitymų sistema siekiama užtikrinti mokesčio neutralumą – tai yra kertinis PVM akmuo – užtikrinant, kad galutinis vartotojas visuomet mokėtų vienodą mokestį, neatsižvelgiant į operacijos skaičių atitinkamo produkto gamybos grandinėje.

15. Pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnį(14) pridėtinės vertės mokesčiu apmokestinamas prekės tiekimas ar paslaugų teikimas, kai šalies teritorijoje už atlygą prekes tiekia ar paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks. Pagal 4 straipsnio 1 dalį apmokestinamasis asmuo – tai bet kuris asmuo, savarankiškai vykdomas bet kurioje vietoje bet kokią ekonominę veiklą, nurodytą 2 dalyje, nepaisant tos veiklos tikslo ar rezultato.

16. Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punktas numato, kad šalies teritorijoje apmokestinamųjų vertė sudaro:

„tiekiamų prekių ir teikiamų paslaugų, išskyrus nurodytas b, c ir d punktuose, atveju – viskas, kas sudaro atlygą, kuris yra ar turi būti tiektojo gautas iš pirktojo, kliento ar trečiosios šalies už tokias prekes ar paslaugas, įskaitant subsidijas, tiesiogiai susijusias su šiomis prekėmis ar paslaugomis kaina;

<...>“

17. Iš Šeštosios direktyvos raidos matyti, kad Bendrijos įstatymų leidėjui buvo sunku apibrėžti sąvoką „subsidijos, tiesiogiai susijusios su šiomis prekėmis ar paslaugomis kaina“.

18. Šiuo klausimu Komisija savo 1983 m. rugsėjo 14 d. pirmame pranešime dėl PVM bendros sistemos taikymo nurodė(15):

„Direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punktas nurodo, kad subsidijos, kurias gauna apmokestinamasis asmuo ir kurios „tiesiogiai susijusios su šio asmens atliktomis operacijomis kaina“, įskaitomos į apmokestinamąją vertę ir sudaro atlygą, gautą iš trečiosios šalies. Nors pagal pirminę analizę sąlygiškai nesunku subsidijas, kurių suma nustatoma pagal prekių ar paslaugų pardavimo kainą arba pagal parduotą kiekį, arba pagal prekių ar paslaugų, pasiūlytą visuomenei nemokamai, kainą laikyti „tiesiogiai susijusias su kaina“, daugiau abejonių kyla dėl kitų subsidijų rūšių, t. y. subsidijų, skiriamų pusiausvyrai palaikyti ar subsidijų veiklai, kurios mokamos siekiant gerinti ekonominę situaciją ir skiriamos aiškiai nenurodant jos dydžio. Esminio skirtumo tarp šių subsidijavimo rūšių (subsidijomis „tiesiogiai susijusiomis su kaina“ dauguma atvejų taip pat siekiama pagerinti situaciją) nebuvimas bei valstybės narų galimybės pirmą subsidijavimo rūšį pakeisti antra parodo, kad skirtumas tarp jų nežymus ir grindžiamas tik formaliais veiksniais (subsidijos skyrimo pobūdžiu) bei tai, kad direktyvos formuluotės nepakankamos.“

19. Antrame Komisijos pranešime dėl PVM bendros sistemos taikymo(16), Sutarčių sergo toja nurodo, kad s voka „subsidiijos“ turi b ti aiškinama griežtai ir pažodžiui, be to, subsidija gali b ti s skaitoma ? apmokestinam?j? vert? tik kartu patenkinus šias tris s lygas:

- a) ji turi sudaryti atlyg? arba atlygio dal?;
- b) ji turi b ti skiriama prek? tiek?jui ar paslaug? teik?jui;
- c) j? turi skirti tre ioji šalis.

20. Galiausiai iš nusistov jusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Šeštosios direktyvos nuostatos turi b ti aiškinamos atsižvelgiant ? šiuos pagrindinius principus. Pirma, skirtingai nei atleidimo nuo mokes io atvejai, kuriuos reikia aiškinti griežtai, PVM taikym? apibr žian ios s vokus turi b ti aiškinamos pla iai. Antra, siekiant užtikrinti vienod? poži r? mokes i? srityje bei išvengti konkurencijos iškraipymo, nuostatos turi b ti aiškinamos griežtai. Tre ia, reikia laikytis mokes io neutralumo principo. Šiuo principu Bendrijos teis?s akt? leid?jas siekia užtikrinti neutral? mokest? bet kurios ekonomin?s veiklos atžvilgiu, nesvarbu, koks jos tikslas ar rezultatas, jeigu tik ji patenka ? PVM taikymo srit?. Taigi ši? dviej? – vienodo poži rio mokes i? srityje ir mokes io neutralumo – princip? s vokus yra panašios, nors taikomos skirtingomis aplinkyb mis. Pirmoji s voka vartojama santykiuose tarp valstybi?, o antroji – nacionaliniame kontekste.

IV – Šali? pastabos

A – Komisijos kaltinimai

21. Komisija mano, kad vienas iš esmini? pagalbos perdirbimo ?mon?ms bruož? yra tai, kad jos teikimas priklauso nuo saus i? pašar? pagaminto kiekio.

22. Be to, Komisija nurodo skirtingus perdirbimo ?moni? veiklos b dus (žr. šios išvados 9 punkt?).

23. Komisijos teigimu, ?mon?s, kurios perdirba savo produkcij? arba, jei tai grup?s, jos nari? produkcij? be atlygio, neatlieka apmokestinam? operacij? Šeštosios direktyvos 2 straipsnio prasme. Tod l, Komisijos manymu, šios operacijos nepatenka ? PVM taikymo srit?.

24. Ta iau Komisija mano, kad pašar? pirkimas iš gamintojo, siekiant juos perdirbus parduoti tre iosioms šalims, tur t? b ti laikomas prek? tiekimu Šeštosios direktyvos prasme. Produkto perdirbimas gamintojo s skaita ir perdirbto produkto gr žinimas, kai prek?s savininkas nepasikei ia, tur t? b ti laikomas paslaug? teikimu. Atsižvelgiant ? tai, kad perdirbimo ?mon?s užsiima ekonomine veikla, jos pa ios yra apmokestinamieji asmenys, ir operacijos, numatytos 9 punkto a ir c papunk iuose, turi b ti apmokestinamos PVM.

25. Kitas esminis klausimas, kur? reikia išnagrin ti, yra: ar pagalba, teikiama pagal Reglament? Nr. 603/95, turi taip b ti apmokestinama PVM.

26. Komisijos manymu, subsidija gali b ti apmokestinama tik patenkinus tris s lygas:

- a) ji tur t? b ti skiriama tiekian iam prekes ar teikian iam paslaugas ?kio subjektui;
- b) j? tur t? skirti kiti nei tiekiantys prekes ar teikiantys paslaugas ?kio subjektai;
- c) turi b ti tiesioginis ryšys tarp mokes io ir prek?s ar paslaugos kainos.

Komisija mano, kad trys sąlygos yra patenkinamos.

27. Toliau nagrinėjus sąlygą, pagal kurią subsidija turėtų būti skiriama tiekiamam prekes ar teikiamam paslaugas ūkio subjektui. Perdirbimo ūmonai, kuri tiekia prekes ar teikia paslaugas, ir yra subsidijos gavėja. Komisijos manymu, tai gali būti suprantama iš Reglamento Nr. 603/95 9 straipsnio pirmo sakinio, kuriame nurodyta: „3 straipsnyje numatyta pagalba suteikiama tik perdirbimo ūmonoms <...>“

28. Komisija jai prieštaraujančioms valstybėms nurodo, kurios tvirtina, kad gamintojai taip pat yra pagalbos gavėjai, nurodo, jog egzistuoja esminis skirtumas tarp pagalbos gavėjo teisine prasme ir ūkio subjekto, kuris gauna ekonominę naudą iš teikiamos pagalbos. Suteikiama subsidija gali turėti papildomą ekonominį poveikį subjektams, esantiems skirtingose gamybos stadijose, t. y. šviežių pašarų gamintojams ar džiovintus pašarus naudojančioms ūmonoms. Kadangi perdirbimo ūmonos sudarė sutartis dėl gamintojų tiekiamų pašarų perdirbimo, Bendrijos teisės aktų leidėjas tai supranta taip, kad perdirbimo ūmonos gautą pagalbą sumoka gamintojams. Aplinkybė, kad kitos ūmonos taip pat gali gauti naudą iš skirtos subsidijos ar perdirbimo ūmonos pareiga sumokėti pagalbą kitiems ūkio subjektams, Komisijos manymu, nekeičia fakto, jog perdirbimo ūmona yra šios pagalbos gavėja. Nors ir tiesa, kad ekonominiu požiūriu naudą gavėjų ratas yra didesnis, teisės požiūriu tik tiekiančios prekes (ar teikiančios paslaugas) perdirbimo ūmonos yra pagalbos gavėjos.

29. Pagalba gali būti teikiama tik išvežus produktus iš ūmonos (Reglamento Nr. 603/95 8 straipsnis). Komisija pritaria valstybėms nurodant, kad formuluotą „išvežti iš perdirbimo ūmonos“ visiškai neatitinka prekių tiekimo Šeštosios direktyvos 2 straipsnio prasme, nors priduria, kad tarp šių dviejų sąvokų praktiškai egzistuoja glaudus ryšys. Taigi subsidija turėtų būti laikoma prekių tiekimu ar paslaugų teikimu, ir todėl ji reikėtų apmokestinti.

30. Vokietijos vyriausybei, kuri Komisijai prieštarauja, kad pagal Reglamento Nr. 785/95 3 straipsnio 1 dalies a punktą džiovintų pašarų saugojimo vieta gali būti ne perdirbimo ūmonos teritorijoje, ir todėl formulotą „išvežti iš perdirbimo ūmonos“ negali būti laikoma prekių tiekimu, ji dar kartą nurodo, kad esminis veiksnys siekiant išsiaiškinti, ar sausiesiems pašarams teikiama subsidija apmokestinama, yra toks: šie produktai galiausiai parduodami ar ne. Saugojimas yra tik pirmesnis už sausųjų pašarų pardavimo etapas.

31. Antra sąlyga yra ta, jog subsidija turi būti skiriama trečiajam asmeniui, t. y. kitam nei tiekiančiam prekes ar teikiančiam paslaugas ūkio subjektui. Komisijos manymu, ši antra sąlyga taip pat patenkinama. Kompetentinga institucija, kuri suteikia subsidiją, yra kitas nei tiekiantis prekes ar teikiantis paslaugas ūkio subjektas.

32. Trečia sąlyga, jog pagalba būtų skaitoma apmokestinamąją vertę, nurodyta Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkte ir ji reikalauja, kad egzistuotų tiesioginis ryšys tarp mokesčio ir prekės ar paslaugos kainos. Šis ryšys turi būti aiškiai nustatytas arba turi būti manoma jį nustatyti: pagalba teikiama tik tuo atveju, ir tik jei prekės ar paslaugos yra pateiktos rinkai. Taigi kalbama apie subsidiją, kuri tiesiogiai susijusi su kaina.

33. Komisija pasiūlydė nurodant, kad gavusios subsidijas perdirbimo ūmonos galėtų sausuosius pašarus parduoti pasaulinės rinkos kainomis. Nesuteikus pagalbos, kainos būtų didesnės dėl išlaidų, kurias perdirbimo ūmonos turėtų padengti. Taigi pagalbos suma sudaro kainos dalį, o tai atitinka Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkte numatytą tikslą, kad subsidija apmokestinama, kai ji sudaro atlygio, gauto už prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, dalį.

34. Komisija teigia, kad net tuomet, kai kiekvieno atskiro pardavimo atveju negalima nustatyti

subsidijos sumos, kuri atitikt? teikiamos paslaugos už paslaug? turin?, apmokestinam?j? vert? sudaro gautas atlygis ir visa už saus?j? pašar? tiekim? ar švieži? pašar? džiovinim? gauta pagalba.

35. Komisijai nesvarbu, kad pagalbos suma saus?j? pašar? tiekimui ir švieži? pašar? džiovinimui b?t? vienoda, nes ir kitais atvejais siekiama to paties ekonominio tikslo, t. y. pakankamos saus?j? pašar? gamybos Bendrijoje priimtina pirk?jams kaina. Taigi logiška, kad pagalbos suma yra vienoda abiem atvejais ir kad ji turi b?ti apmokestinama.

36. Pagalbos sumos koregavimo taisykl?, taikoma tuo atveju, kai viršijamas didžiausias garantuotas kiekis, taip pat neturi reikšm?s tiesioginio ryšio tarp pagalbos ir kainos egzistavimui(17). Pagalba siekiama paremti saus?j? pašar? gamyb?. Nors tiesa tai, kad didžiausias garantuotas kiekis riboja pagalb?, jis turi tiesiogin? poveik? ir kainai.

37. Aplinkyb?, kad subsidijos suma nenumatoma pirkimo-pardavimo sutartyje, kuri? sudaro perdirbimo ?mon? ir pirk?jas, taip pat n?ra svarbi. Valstyb?s subsidijas kompetentinga institucija pagal vieš?j? teis? suteikia pagalbos gav?jui. Pats subsidij? pob?dis lemia tai, kad jos negali b?ti ?trauktos ? pardavim? s?lygas, kurias šalys gali nustatyti pagal privatin? teis?.

38. Komisijos manymu, pirmiau pateikta analiz? patvirtina, kad egzistuoja tiesioginis ryšys tarp subsidijos ir kainos. Tod?l subsidija turi b?ti ?skaitoma ? apmokestinam?j? vert?. Ji nurodo, kad š? požir? patvirtina sprendimas *Office des produits wallons*(18).

B – Valstybi? nari? pastabos

39. Valstyb?s nar?s nesutinka, kad perdirbimo ?mon?s tur?t? b?ti laikomos vienintel?mis pagalbos gav?jomis. Iš Reglamento Nr. 603/95 11 straipsnio 2 dalies matyti, kad tuo atveju, kai rangos sutartys sudaromos d?l gamintoj? tiekiam? pašar? perdirbimo, perdirbimo ?mon?s turi apmok?ti gamintojams pagalb?, kuri? jie gauna už pagal sutartis perdirbtus kiekius. Taigi pagal šias nuostatas gamintojas taip pat yra suteiktos pagalbos gav?jas, nes, priešingai nei tvirtina Komisija, perdirbimo ?mon? n?ra vienintel? pagalbos gav?ja teisine prasme.

40. Iš ties? pagal Reglamento Nr. 603/95 9 straipsn? pagalba suteikiama tik pašarus perdirban?ioms ?mon?ms. Šia nuostata paprasčiausiai siekiama supaprastinti administracines proced?ras. Perdirbimo ?mon? atlieka tik tarpininko vaidmen?; ji neturi teis?s pasinaudoti pagalba, nes perdirba pašarus gamintoj? s?skaita.

41. Valstybi? nari? nuomone, svarbu žinoti, kas yra pagalbos gav?jai, nes nuo atsakymo ? š? klausim? priklauso, ar egzistuoja tiesioginis ryšys tarp subsidijos ir kainos(19).

42. Valstyb?s nar?s tvirtina, kad Reglamente Nr. 603/95 n?ra jokios užuominos apie tai, jog saus?j? pašar? pirk?jai d?l mažesn?s kainos gauna naudos iš pagalbos(20). Taigi pagalba neturi jokios ?takos saus?j? pašar? kainai, ta?iau ji daro ?tak? švieži? pašar? kainai, nes gamintojai j? gali nustatyti didesn?. Tuo atveju, kai rangos sutartys sudaromos d?l gamintoj? tiekiam? pašar? perdirbimo, patys gamintojai gauna tiesiogin?s naudos iš pagalbos. Šiomis aplinkyb?mis perdirbimo ?mon?s negali suteiktos (ir išmok?tos) pagalbos ?skai?iuoti ? švieži? pašar? džiovinimo kain?. Subsidija siekiama sumažinti gamybos kaštus.

43. Be to, valstyb?s nar?s nurodo ir kitas priežastis, kurios, j? manymu, parodo, kad n?ra jokio tiesioginio ryšio tarp subsidijos ir saus?j? pašar? pardavimo kainos.

– Teis? gauti pagalb? pripaž?stama, tik jei pašarai yra išvežti iš perdirbimo ?mon?s ir atitinka tam tikrus kokyb?s reikalavimus. Pagalbos suteikimas nepriklauso nuo to, ar apmokestinama

operacija ?vykdyta (saus?j? pašar? tiekimas pardav?jui).

– Bendrija subsidij? pagalba siekia skatinti reguliar? švieži? pašar? tiekim? perdirbimo ?mon?ms ir užtikrinti tam tikras pajamas gamintojams, o ne saus?j? pašar? tiekim? pašar? pirk?jams priimtinomis kainomis.

– Pagalba apskai?iuojama pagal išvežt? iš ?mon?s saus?j? pašar? kiek?. Kaina, kuri? perdirbimo ?mon? gauna už sausuosius pašarus, svyruoja pagal pasaulin?s rinkos kain?, nors pagalba nuo to nesikei?ia.

– Pagalbos suma už saus?j? pašar? tiekim? ir už švieži? pašar? perdirbim? yra vienoda, nors ši? dviej? veikl? kaštai skiriasi.

– Reglamentas Nr. 603/95 numato maksimal? subsidijos dyd?. Valstybi? nari? tvirtinimu, tai leidžia manyti, kad n?ra tiesioginio ryšio tarp subsidijos ir kainos, nes galutin? teikiamos pagalbos suma nustatoma tik tuomet, kai atsiranda apmokestinama priežastis(21).

44. Suomijos vyriausyb? pos?dyje paaiškino, kod?l ji mano, kad n?ra tiesioginio ryšio tarp subsidijos ir kainos. Kaip ir Komisija, ji pabr?ž?, kad subsidija leidžia perdirbimo ?mon?ms sausuosius pašarus parduoti pasaulin?s rinkos kainomis. Jeigu subsidija neb?t? skiriama, Suomijos perdirbimo ?mon?s tur?t? padidinti kainas, nes gamybos kaštai b?t? didesni; tuomet pašar? pirk?jai pirkt? iš konkurent?, kurie parduoda pasaulin?s rinkos kainomis. Tod?l jie negali padidinti kainos. Atsižvelgiant ? tai, kad perdirbimo ?mon?s parduoda savo pašarus vienoda kaina nepaisant subsidijos, tiesioginio ryšio tarp prek? kainos ir subsidijos n?ra. Subsidija neturi jokios pastebimos ?takos rinkos kainai, o tik kompensuoja dideles gamybos išlaidas.

V – **Analiz?**

A – *Bendrosios pastabos*

45. Mano analiz?s atskaitos taškas yra šis: subsidij? apmokestinimas, vertinant pagal teis?s akt? raid?, yra išimtis.

46. Tik tos subsidijos, kurios „tiesiogiai susijusios su <...> operacij? kaina“, sudaro apmokestinam?j? vert? pagal Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt?. Kitos subsidijos, nesvarbu, kad ir kokios b?t?, nesudaro apmokestinamosios vert?s ir n?ra apmokestinamos pagal Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt?. Jeigu b?t? kitaip, kitos subsidij? r?šys, pavyzdžiui, investicij? subsidijos ar subsidijos veiklai, b?t? apmokestinamos PVM, nors tai ir nesuderinama su sistema.

47. Ketinu ?rodyti, kad Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punktas nenumato subsidij?, skiriam? pašar? sektoriui, apmokestinimo PVM. Subsidija neapmokestinama d?l dviej? priežas?i?. Pirma, apmokestinus nagrin?jam? subsidij? b?t? ne?manoma užtikrinti PVM sistemos neutralumo. Antra, n?ra b?tino ryšio tarp subsidijos ir pardavimo kainos.

48. Be to, ne?manoma pagr?sti subsidijos apmokestinim? tinkamais argumentais. Iš ties? valdžios institucija atsiima dal?, kuri? buvo davusi(22), o tai gal?t? b?ti pateisinama tik tuo, kad neapmokestinus PVM, rezultatas b?t? nepatenkinamas. Tok? nepatenkinam? rezultat? gali nulemti tai, jog neapmokestinama subsidija, kuri tiesiogiai lemia mažesnes sandori? kainas ir yra j? dalis, s?lygoja mažesnes mokestines pajamas. Kadangi subsidija daro didel? ?tak? sandori? kainai, sumažindama prek?s kain?, kompensuoti mažesnes mokestines pajamas galima apmokestinant pa?i? subsidij?. Skiriamos subsidijos apmokestinimas PVM leidžia išlaikyti tokias pat mokestines pajamas, kaip ir neskyrus subsidijos.

B – Pirmin?s pastabos

49. Iš esm?s nelogiška apmokestinti subsidij? PVM, jeigu galutinis vartotojas ir subsidijos gav?jas yra skirtingi asmenys. Kadangi bendra PVM sistema apmokestina vartojim?, apmokestinamas asmuo turi mok?ti jo tiekiam? prekį ar teikiam? paslaug? vert?s mokest?. Ši vert? yra subjektyvi, atsižvelgiant ? tai, kad apmokestinama prekė ir paslaug? vert? yra realiai gautas atlygis, o ne pagal objektyvius kriterijus nustatyta vert?. Taip Teisingumo Teismas nusprend? sprendime *Coöperatieve Aardappelenbewaarplaats*(23).

50. Tuo atveju, kai apmokestinamas asmuo gauna subsidij?, tiesiogiai susijusi? su sandori? kaina, ji bus apmokestinama pagal Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt?. Anks?iau 14 punkte nurodžiau, kad bendroji PVM sistema grindžiama principu, jog mokest? moka grandin?s pabaigoje esantis galutinis vartotojas. Tod?l apmokestinamas asmuo, kuris moka mokest? už gautas subsidijas, turi teis? j? perkelti galutiniam vartotojui.

51. Kai kuriuose sprendimuose, pradedant sprendimu *Rompelman*(24), Teisingumo Teismas pripažino, kad išskaitymu siekiama palengvinti ?mon?ms PVM, kuris mokamas vykdant bet koki? ekonomin? veikl?, našt?. Atsižvelgiant ? tai, kad subsidija skiriama ir apmokestinama PVM užsiimant ekonomine veikla, turi egzistuoti galimyb? perkelti mokest? galutiniam vartotojui. Taip b?t? užtikrintas visiškas PVM neutralumo principas.

52. Bet kuriuo atveju, kadangi PVM mokamas už gaut? subsidij?, šio principo taikymas reiškia, kad galutinis vartotojas mok?s mokest? už konkre?i? subjektyvi? gautos paslaugos už paslaug? vert?, t. y. už konkre?i? vert?, kuri nustatyta iš kainos at?mus subsidij? ir prid?jus mokest?, mokam? už subsidij?. Taip mokes?io suma, kuri nemokama mokes?i? institucijai d?l to, kad subjektyviai paslaugos už paslaug? vertei subsidija turi neigiam? poveik?, yra teisingai kompensuojama apmokestinant subsidijos vert?. Taigi nutolstama nuo sprendime *Coöperatieve Aardappelenbewaarplaats*(25) suformuluoto principo, pagal kur? apmokestinamoji vert?, kurios pagrindu renkamas mokestis, nustatoma pagal gaut? paslaug? už paslaug?.

53. Atsižvelgiant ? tai, kas pasakyta, Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt? reikia laikyti bendros PVM sistemos principo išimtimi. Ši išimtis turi b?ti aiškinama ir taikoma siaurinamai bei griežtai.

54. Siaurinamasis aiškinimas reiškia, kad apmokestinamos turi b?ti tik subsidijos, kurios tiesiogiai ?traukiamos ? sandorio kain?. Sprendime *Office des produits wallons*(26). Teisingumo Teismas šiuo atžvilgiu išd?st? savo nuomon?, kuri detaliau bus aptarta 71–76 punktuose.

55. Griežtas aiškinimas reiškia, kad negalima apmokestinti suteikt? subsidij? daugiau nei jos atspindi sandorio kainoje. Iš ties?, jeigu subsidija, d?l kurios sumaž?ja kaina, b?t? apmokestinama visa, nors ji tur?t? tik dalin? poveik? kainai, kuri? moka galutinis vartotojas, atitinkama mokes?i? institucija susigr?žint? daugiau, nustatydamas mokest?, kuris nebuvo sumok?tas d?l subsidijos. Toks kompensacijos viršijimas pažeidžia Šeštosios direktyvos 11

straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkto išimties taikymo taisyklą, kuria siekiama tik kompensuoti mokestį, kuris nebuvo sumokėtas valdžios institucijai dėl subsidijos.

56. Tokiomis aplinkybėmis galutinis vartotojas yra papildomai apmokestinamas, nes jis turi mokėti PVM už „paslauga už paslaugą“ didesne kaina – dėl iš dalies užsitęsio subsidijos poveikio galutinei kainai – ir už visą apmokestinamą subsidiją. Šiomis aplinkybėmis bus sumokėta daugiau PVM, o taip neatsitiktų, jeigu nebūtų suteikta subsidija.

57. Kad šis mokestis, patenkantis 7 ribotos išimties, numatytos Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkte, taikymo sritį, ir toliau atitiktų sistemos logiką, prieš apmokestinant subsidijas PVM reikia išnagrinėti, ar jos turi poveikį kainai galutiniam vartotojui, ir jei taip, tai kokį. Kitaip tariant, atitinkamos mokesčių institucijos privalo parodyti, kad subsidija sumažina PVM pajamas ir prireikus jos turi teisę priimtinu būdu nustatyti mokesčių, kurie nebuvo sumokėti, dydį.

C – PVM sistemos neutralumas

58. Vienodo tarifo subsidijos, kurios pagal Reglamento Nr. 603/95 9 straipsnį yra susijusios su šviežių pašarų perdirbimu 7 sausuosius pašarus, skiriamos už sausųjų pašarų gamybą. Šios išvados 9 punkte trumpai nurodyta, kad subsidijos gali būti mokamos trimis atvejais:

- kai gaminamas galutinis produktas, kuomet perdirbimo įmonė perdirba savo arba savo narių produkciją,
- kai perdirbimo įmonė sudariusi „rangos sutartį“ perdirba (džiovina) šviežius pašarus gamintojo sąskaita ir jam juos grąžina,
- kai perdirbimo įmonė iš gamintojo perka šviežius pašarus, juos perdirba savo sąskaita ir parduoda.

59. Komisija remiasi principu, kad pirmu iš trijų atvejų negalima nustatyti mokesčio, nes šiuo atveju šviežių pašarų perdirbimas nėra savarankiška ekonominė veikla. Įmonėje, kuri gamina galutinį produktą, nėra tiekiamos prekės ar teikiamos paslaugos, kurios galėtų būti apmokestinamos PVM. Todėl PVM mokesčio nustatymas negali būti susijęs su šviežių pašarų perdirbimu 7 džiovintus pašarus. Šiai analizei pritaria atsakovai ir aš jų palaikysiu. Kadangi nebuvo tiekiamos jokios prekės ar teikiamos paslaugos, negalima nustatyti jokio PVM.

60. Nuomonės išsiskiria antru atveju. Komisija mano, kad subsidija skiriama perdirbimo įmonėms dėl poreikio teikti paslaugas gamintojui. Jos manymu, perdirbimo įmonė yra subsidijos gavėja teisine prasme ir aplinkybės, kad Reglamentas Nr. 603/95 jį pareigoja šiai subsidiją perleisti gamintojui, turi tik ekonominį poveikį, kurį subsidija gali turėti gamybos grandinės pabaigoje. Taigi kalbama apie paslaugų teikimą gamintojo naudai, todėl skiriama subsidija turi būti apmokestinama.

61. Komisija, patvirtindama, kad subsidija skiriama perdirbimo įmonei skatinti paslaugų teikimą, t. y. perdirbimą, sukurė pagrindą neturinčią teisinę fikciją.

62. Subsidija skiriama išvežtiesiems iš įmonės sausiesiems pašarams, atitinkantiems tam tikrus kokybės reikalavimus(27). Tačiau Reglamento Nr. 603/95 11 straipsnio 2 dalis perdirbimo įmonę pareigoja sumokėti gamintojams subsidiją, kurią jie gavo už pagal sutartį perdirbtą kiekį. Kadangi pats Reglamentas Nr. 603/95 aiškiai nurodo, kad gamintojai yra pagalbos gavėjai, perdirbimo įmonė negali ja būti, nes ji tik tarpininkauja perduodant subsidiją gamintojui. Nuostata, numatanti, kad norint gauti pagalbą sausieji pašarai turi būti išvežti iš perdirbimo įmonės,

pagrindžia š? tvirtinim?. Be to, nagrin?jamame reglamente n?ra jokios nuorodos, kad subsidija skiriama pašar? perdirbimo paslaug? teikimui. Iš ties?, kaip pirmiau buvo nurodyta, subsidija skiriama gamintojui, kad jis gal?t? sumažinti gamybos išlaidas. Reglamente Nr. 603/95 n?ra jokio Komisijos teisin? fikcij? patvirtinan?io pagrindo. Tod?l ji negali b?ti priimtina.

63. Pridursiu, k? pabr?ž? ir pati Komisija savo antrame parnešime d?l prid?tin?s vert?s mokes?io bendros sistemos taikymo(28), kad subsidija gali b?ti ?skaitoma ? apmokestinam?j? vert?, tik jei, pavyzdžiui, ji skiriama prekį tiek?jui ar paslaug? teik?jui. Šiuo atveju Reglamente Nr. 603/95 numatyta subsidija priklauso pradiniam gamintojui, o ne perdirbimo ?monei. Be to, subsidija gamintojui skiriama ne tam, kad jis gal?t? tiekti tiksliai apibr?žtas prekes ar tiekti paslaugas; ji skiriama po to, kai jam suteikiama paslauga siekiant sumažinti gamybos išlaidas.

64. Bendrijos teis?s akt? leid?jas gal?jo nustatyti skirti subsidij? perdirbimo ?mon?ms pašar? perdirbimo tikslais. Jeigu taip b?t?, subsidijos gav?jas b?t? tik perdirbimo ?mon?. Ta?iau iš Reglamento Nr. 1117/78 konstatuojam?j? dali? matyti, kad Bendrijos teis?s akt? leid?jas aiškiai pasirinko subsidij? skirti švieži? pašar? gamybai.

65. Be to, Komisija niekaip negali pagr?sti argumento, kad subsidija skiriama perdirbimo ?mon?ms skatinant pašar? perdirbim?. Tod?l ji taip pat negali teigti, kad mokes?iu už subsidij? tur?t? b?ti apmokestinama perdirbimo ?mon?.

66. Galiausiai paskutiniu atveju subsidija tur?t? b?ti apmokestinama pagal Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt?. Perdirbimo ?mon? perdirba šviežius pašarus, kuriuos nupirko iš pradinį gamintoj?, ir jau perdirbtus sausuosius pašarus v?liau parduoda tre?iosioms šalims, kurie sumoka atlyg? sudaran?i? kain?. Perdirbimo ?mon? gauna subsidij?, kurios poveikis potencialiai turi ?takos mažesnei pardavimo sandorio kainai.

67. Reikia iš karto pasteb?ti, kad mažai tik?tina, jog subsidijos poveikis b?t? už?iuopiamas parduodant išdžiovintus šviežius pašarus mažiausia kaina. Praktiškai subsidija darys poveik? pradiniam gamintojui šviežius pašarus perkant už didžiausi? kain?. Iš tikr?j?, jeigu perdirbimo ?mon? nepasinaudot? didele subsidijos dalimi, kuri? gavo vietoje pradinį gamintoj?, jiems nustatydamas didesn? pirkimo kain?, šie gamintojai gal?t? pasirinkti džiovinti savo produkcij? kitoje perdirbimo ?mon?je sudar? rangos sutart?, taip patys pasinaudodami subsidija. Toks rezultatas tik?tinas atsižvelgiant ? Reglamento Nr. 603/95, kuriuo siekiama skatinti saus?j? pašar? gamyb?, kad ir koks b?t? gamybos grandin?s organizavimo b?das, turin? ir jo sistem?.

68. Iš ties?, jeigu bandytume išanalizuoti Reglamento Nr. 603/95 sistemos taikymo srit?, Komisijos argumentai, kad, atsižvelgiant ? gamybos organizacij? etapais, subsidijos pirmu atveju neb?t? apmokestinamos, o kitais dviem – b?t?, nors bet kuriuo atveju siekiama to paties tikslo, t. y. skatinti pašar? gamyb? finansiškai remiant gamybos proces?, yra nepriimtini. Reikia pridurti, kaip jau pirmiau nurodžiau, jog antru atveju PVM negali b?ti taikomas d?l faktini? aplinkybi? ir d?l perdirbimo ?mon?s teis?s. Tik tre?iu atveju galima b?t? ?žvelgti galimyb? apmokestinti PVM. Tuomet subsidija tur?t? poveik? pardavimo kainai. Aš jau parodžiau, kad toks rezultatas mažai tik?tinas ir niekaip neatsižvelgia ? aplinkyb?, kad perdirbimo ?mon?ms skiriama subsidija nesiekia pelengvinti perdirbtos produkcijos pardavimo sumažinant kain?, bet, priešingai, siekiama suteikti perdirbimo ?mon?ms galimyb? pradiniam gamintojui mok?ti didesn? kain?.

69. Atsižvelgiant į PVM Bendrijos sistemą, Komisijos pasiūlymas yra ne mažiau nepriimtinas. Remiantis jos argumentais, pagalba sausųjų pašarų gamybai yra apmokestinama kitaip, nelygu vieta, kuri užima perdirbimas gamybos grandinėje. Tokia argumentuota pažeidžia pagrindinę sistemos neutralumo principą, t. y. visas galutinėje vartojimo stadijoje mokėtinas PVM turi būti vienodas, nesvarbu, koks operacijų skaičius gamybos grandinėje. Todėl Komisijos prašymas turi būti atmestas.

D – Privalomas ryšys tarp subsidijos ir prekės pardavimo kainos

70. Iš antro Komisijos pranešimo dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos taikymo(29) matyti, kad subsidija turi sudaryti atlygą arba jo dalį. Be to, sprendime *Office des produits wallons* (30), Teisingumo Teismas plačiai išaiškino sąvoką „subsidijos, tiesiogiai susijusios su operacijų kaina“.

71. Šiame sprendime nagrinjamas klausimas, ar *Région wallonne* suteikta subsidija ASBL *Office des produits wallons*, skirta Valonijos produktų reklamai ir pardavimui, turi būti apmokestinama PVM. Konkrečiai siekiama išsiaiškinti, ar subsidijos veiklai, kurios nėra tiesiogiai skiriamos prekės tiekimui ar paslaugų teikimui, bet suteikia galimybę tiekti prekes ar teikti paslaugas mažesniomis kainomis, yra apmokestinamos PVM. Teisingumo Teismas pateikė nemažai pastebėjimų, leidžiančių atsakyti į šį klausimą.

72. Pirma, subsidija turi būti mokama bent subsidijuojamam subjektui, kad jis galėtų tiekti konkrečią prekę ar teiktą paslaugą. Šiuo atveju subsidija gali būti laikoma atlygiu už prekės tiekimą ar paslaugos teikimą ir ji yra apmokestinama(31).

73. Antra, prekės ar paslaugos kaina turi būti nustatyta iš esmės ir vėliausiai, kai atsiranda apmokestinimo priežastis.

74. Trečia, turi būti pripažinta, kad sąsipareigojimas išmokėti subsidiją, kurį prisiėmė ji skirianti institucija, suteikia teisę jį gauti, kuri pripažįstama subsidijos gavėjui, kai tik pastarasis vykdo apmokestinamą operaciją. Šis ryšys tarp subsidijos ir kainos turi būti aiškus kiekvienu atveju atsižvelgiant į aplinkybes, kurios lemia šio atlygio mokėjimą. Priešingai, nebūtina, kad prekės ar paslaugos kaina ar kainos dalis būtų nustatyta. Pakanka, kad ji būtų galima nustatyti.

75. Platesnis Teisingumo Teismo aiškinimas grindžiamas idėja, kad subsidija kainos atžvilgiu turi mažinantį poveikį. Teismas nurodo, kad „iš tikrųjų būtina, kad pirkėjo mokama kaina būtų sumažinta proporcingai pardavėjo ar tiekėjo gaunamai subsidijai, pagal kurią pastarieji nustato kainą“(32).

76. Pirmesnės pastabos jau parodė, kad sąvoka „subsidijos tiesiogiai susijusios su operacijų kaina“ turi būti aiškinama taip, jog paskirtas subsidijas galima apmokestinti tik tiek, kiek jos atsispindi sandorio kainoje. 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkte numatyta ribota išimtis reikalauja, kad prieš apmokestinant subsidijas PVM reikia nuodugniai išnagrinėti, ar jos atsispindi galutinio vartojimo etapo kainoje, ir jeigu taip, tai kiek.

77. Remiantis 4–12 punktuose aprašytais reglamentais galima daryti išvadą, kad vienodo tarifo pagalba skiriama skatinti šviežių pašarų gamybą. Ši subsidija, suteikiama pašarų sektoriui, gali būti laikoma subsidija gamybai. Priešingai nei subsidija kainoms, subsidija gamybai nesiekia tiesiogiai daryti įtakos pardavimo kainai(33). Subsidija skiriama pagal perdirbtų pašarų kiekį, o ne kaip pagalba, susijusi su tiekimo kaina. Nors subsidija ribojama nustatytu pagamintu kiekiu, ši aplinkybė nepaneigia jos tikslo skatinti pašarų gamybą. Bendrijoje taip, kad ji sumažintų gamintojų gamybos išlaidas.

78. Iš teisėtą pagalbą saugantį pašarų gamybai sistemos, aprašytos šios išvados 4–12 punktuose, matyti, kad pašarų gamyba neatitiko paklausos, nes gamybos išlaidos Bendrijoje buvo per didelės, kad pašarus būtų galima parduoti esamos rinkos kaina.

79. Bendrijos gamintojai, gaudami vienodo tarifo subsidiją, kuri sumažina gamybos išlaidas, turėjo galimybę pelningai gaminti atsižvelgiant į rinkos (pasaulinės) kainą. Bendrijos šviežių pašarų rinkos staigus augimas bendrojoje rinkoje taip pat patvirtina šį teiginį. Tai yra vystymasis, dėl kurio Bendrijos teisės aktų leidėjas neturėjo apriboti subsidijuojamos gamybos mastą, kad būtų išvengta produkcijos pertekliaus.

80. Iš to matyti, kad subsidija tikrai paveikė Bendrijoje parduodamą kiekį, tačiau tiesiogiai neturėjo įtakos rinkos kainai. Šio poveikio nebuvo dėl pašarų (pasaulinės) rinkos pobūdžio, kuriai, kaip ir daugumai kitų žemės ūkio produktų rinkų, būdingas didelis smulkus tiekėjų skaičius. Šie tiekėjai, vykdydami atskirą komercinį veiklą, nėra pajėgūs paveikti rinką. Individualūs gamintojai, gaunantys vienodo tarifo subsidiją, negali daryti poveikio galutiniam vartotojams. Esamos rinkos kaina jiems yra informacinis nuoroda. Neatsižvelgiant į tai, ar gauna subsidiją, jie turi parduoti šią kainą.

81. Dažniausiai subsidija turi netiesioginį poveikį pardavimo kainai. T. y., jeigu bendras pagamintas pašarų kiekis gavus subsidiją būtų tokio masto, kad nulemtų didesnius pasiūlos ir paklausos pasaulinėje rinkoje pokyčius, šioje rinkoje vyraujanti kaina galėtų būti sumažinta. Man atrodo mažai tikėtina, kad taip atsitiktų; ir vis dėlto nėra konkretaus atvejo, kad būtų galima įvertinti Komisijos prašymą, nes subsidijos poveikis niekuomet visiškai neatsispindėjo pardavimo kainoje. Be to, siekiant išvengti būtent šio poveikio, dėl kurio gamybos išlaidų ir pardavimo kainos santykis būtų dar nepalankesnis, ribojant subsidiją nustatytu didžiausiu garantuotu kiekiu.

82. Visa tai patvirtina Reglamente Nr. 603/95 nustatyto ribojimo mechanizmo forma. Konstatuotina, kad iš tiesų gamintojai gauna avansų pardavimo sezono metu, o visų sumų – tik pasibaigus šiam sezonui. Su šia aplinkybe susijęs neišsklaidymas nuo pat pradžių daro mažai tikėtina faktą, kad gamintojai, kad ir kokie pajėgūs būtų, galėtų padaryti taip, jog ši subsidija gamybai atspindėtų į pardavimo kainoje.

83. Be to, Komisija savo pastabose tvirtina, kad saugantį pašarų pardavimo kainą parodo, jog tarp jos ir suteiktos pagalbos yra priežastinis tiesioginis ryšys, kadangi perdirbimo žmonių, gavusių subsidiją, gali sausuosius pašarus rinką pateikti pasaulinės rinkos kainomis. Negavus pagalbos, Komisijos manymu, kaina būtų didesnė dėl didelių perdirbimo žmonių patiriamų gamybos išlaidų.

84. Iš to, kas pasakyta, matyti, kad šis Komisijos argumentas negali būti palaikomas. Reglamente Nr. 603/95 mechanizmu nesiekia daryti poveikio saugantį pašarų kainai, o tik gamybos išlaidoms taip, kad gamintojai galėtų gaminti rinkos kainomis. Subsidija turėjo tokį poveikį Bendrijoje pagaminto kiekio augimui, kad buvo galima parduoti esama kaina. Jeigu nebūtų skiriama subsidija, rinkos kaina nepadidėtų, o tik sumažėtų Bendrijoje pagamintų pašarų kiekis. Šia situacija, kai pasiūla nepakankama, kuri neišvengiamai susidarytų, ir taip jau buvo iki

1978 m., galėt? pasinaudoti tre?i?j? šal? gamintojai, gaminantys esan?iomis rinkos kainomis.

85. Dary?iau i?vad?, kad Komisija ne?rod? tiesioginio prie?astinio ry?io tarp subsidijos gamybai ir galutin?s saus?j? pa?ar? pardavimo kainos, ir kad ji visi?kai neatskleid?, kiek subsidija turi ?takos kainai, kuri? moka galutinis vartotojas, o tai j? ?pareigojo padaryti 55–57 punkuose nurodyta s?lyga, pagal kuri?, norint taikyti ?e?tosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnio 1 dalies a punkt?, reikia nurodyti, kiek subsidija turi ?takos kainai, kuri? moka galutinis vartotojas.

86. Atsi?velgiant ? ?iuos argumentus, Komisijos pra?ymas tur?t? b?ti atmestas.

VI – I?vada

87. Atsi?velgdamas ? tai, kas pirmiau i?d?styta, si?ly?iau Teisingumo Teismui:

a) atmesti Europos Bendrij? Komisijos pareik?tus ie?kinius Italijos Respublikai (byla C?381/01), Suomijos Respublikai (byla C?495/01), Vokietijos Federacinei Respublikai (byla C?144/02) ir ?vedijos Karalystei (byla C?463/02);

b) remiantis Darbo reglamento 69 straipsnio 2 dalimi priteisti i? Komisijos bylin?jimosi i?laidas;

c) remiantis Darbo reglamento 69 straipsnio 4 dalimi nurodyti Suomijos Respublikai, ?vedijos Karalystei ir Vokietijos Federacinei Respublikai, ?stojusioms ? byl? ?alims, pa?ioms padengti savo i?laidas.

1 – Originalo kalba: oland?.

2 – OL L 145, p. 1.

3 – OL L 63, p. 1.

4 – Italijos Respublika palaikoma ?vedijos Karalyst?s ir Suomijos Respublikos. Pastaroji palaikoma Vokietijos Federacin?s Respublikos ir ?vedijos Karalyst?s. Vokietijos Federacin? Respublika palaikoma ?vedijos Karalyst?s ir Suomijos Respublikos. ?vedijos Karalyst? palaikoma Suomijos Respublikos.

5 – 1978 m. gegu?ž?s 22 d. Reglamentas d?l bendro saus?j? pa?ar? rinkos organizavimo (OL L 142, p. 1), i? dalies pakeistas 1993 m. gruod?io 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 3496/93 (OL L 319, p. 17).

6 – 1978 m. bir?elio 19 d. Reglamentas d?l pagalbos sausiesiems pa?arams sistemos (OL L 171, p. 1), i? dalies pakeistas 1989 m. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1110/89 (OL L 118, p. 1).

7 – 1978 m. bir?elio 30 d. Komisijos reglamentas d?l pagalbos sausiesiems pa?arams sistemos taikymo tvarkos (OL L 179, p. 10).

8 – 1995 m. baland?io 6 d. Komisijos reglamentas, nustatantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 603/95 d?l bendro saus?j? pa?ar? rinkos organizavimo taikymo i?samias taisykles (OL L 79, p. 5).

9 – Reglamento Nr. 603/95 4 straipsnis nustato did?iausi? garantuot? kiek? (DGK), kuriam gali b?ti suteikta pagalba. I? dalies pakeistas 1995 m. bir?elio 9 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1347/95, i? dalies pakei?ian?iu Reglament? Nr. 603/95 (OL L 131, p. 1). Tekstas i?d?stytas taip: „1. Nustatomas 4 412 400 ton? dehidruot? pa?ar? did?iausias garantuotas kiekis (DGK) vieneriems prekybos metams, u? kur? gali b?ti suteikiama <...> pagalba. <...> 3. ?iame reglamente saul?je d?iovintiems pa?arams nustatomas 443 500 ton? did?iausias garantuotas

kiekis, kuriam gali būti suteikta <...> minima pagalba.“

10 – Pagalba suteikiama tik perdirbimo ūmonųms, savo atsargas įsigijusioms iš gamintojų, grupių ar pirkėjų, kurie turi valstybių narių kompetentingų valdžios institucijų leidimą.

11 – Reglamento Nr. 603/95 11 straipsnio 2 dalis išdėstyta taip: „Jei 9 straipsnio c dalies pirmoje pastraipoje minimos sutartys yra pagal specialų užsakymą sudarytos gamintojų pristatytų pašarų perdirbimo sutartys, jose nurodomas bent plotas, kurio derlius turi būti pristatytas, ir traukiamas straipsnis, pareigojantis perdirbimo ūmonės sumokėti gamintojams 3 straipsnyje nurodytą pagalbą, kurią jie gauna už pagal sutartis perdirbtus kiekius.“

12– „Pagal šį reglamentą, norint gauti teisę Reglamentu (EB) Nr. 603/95 3 straipsnyje numatytą pagalbą, 2 straipsnio 1 dalyje nurodyti produktai iš perdirbimo ūmonės laikomi išvežtais tada, kai:
a) jie išvežami nepakitę: – iš perdirbimo ūmonės teritorijos, – kai džiovininti pašarai negali būti saugomi ūmonės teritorijoje – iš bet kurios kitos ne šioje teritorijoje esančios saugojimo vietos, kurioje suteikiamos tokios pat garantijos patikrinti joje laikomus pašarus ir kuri iš anksto patvirtino kompetentinga institucija, – kai naudojami mobilūs džiovinimo įrenginiai – iš įrenginių, kuriuose pašarai buvo dehidratuojami, o jeigu dehidratuotus pašarus laiko juos išdžiovinęs asmuo – iš saugojimo vietos, atitinkančios antroje pastraipoje nurodytas sąlygas; arba b) jie yra išvežami iš a punkte minėtos teritorijos arba saugojimo vietos ūmonėje sumaišyti su žaliavomis, išskyrus nurodytas Reglamento (EB) Nr. 603/95 1 straipsnyje ir tas, kurios naudojamos surišimui, toliau planuojant gaminti kombinuotuosius pašarus, ir išvežami iš perdirbimo ūmonės nesugedę bei geros prekės kokybės, atitinkančios pašarų pateikimo rinkos reikalavimus ir turintys šias charakteristikas: <...>“

13– 1967 m. balandžio 11 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių teisės aktų, reglamentuojančių apyvartos mokesčius, suderinimo (OL 71, p. 1301, toliau – Pirmoji direktyva).

14– Išskyrus priešingus rodymus, toliau minimos nuostatos remiasi Šeštoja direktyva.

15– Pirmas Komisijos pranešimas dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos taikymo pagal 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios direktyvos 77/388/EEB 34 straipsnį nusiųstas Tarybai, COM (83) 426 galutinis, 1983 m. rugsėjo 14 d., p. 37.

16– Antras Komisijos pranešimas dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos taikymo pagal 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios direktyvos 77/388/EEB 34 straipsnį nusiųstas Tarybai, COM (88) 799 galutinis, 1988 m. gruodžio 20 d., p. 26.

17– Iš Reglamento Nr. 603/95 trečios konstatuojamosios dalies matyti, kad šia taisykle siekiama riboti sausųjų pašarų gamybą Bendrijoje.

18– 2001 m. lapkričio 22 d. Sprendimas (C-184/00, Rink. p. I9115).

19– Žr. 18 išvados punkte nurodyto sprendimo *Office des produits wallons* 14 punktą: „Prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas turi nustatyti, ar yra tiesioginis ryšys tarp subsidijos ir aptariamų prekių ar paslaugų. Pirmiausia reikia patikrinti, ar prekės ir paslaugų pirkėjas gauna naudos iš subsidijų, skiriamų naudos gavėjui. Galiausiai pirkėjo mokama kaina turi būti sumažinta proporcingai pardavėjo ar tiekėjo gaunamai subsidijai, pagal kurią pastarieji nustato kainą.“

20– Žr. Reglamento Nr. 603/95 vienuoliktą ir dvyliktą konstatuojamąsias dalis, kurios išdėstytos taip: „kadangi siekiant paskatinti reguliarią šviežių pašarų tiekimą perdirbėjams ir suteikti galimybę gamintojams pasinaudoti pagalbos programa, tam tikrais atvejais pagalba turėtų būti skiriama tik

tada, kai gamintojai ir perdirbimo įmonės yra sudarę sutartis; kadangi sutartys turėtų, pirma, skatinti reguliarų tiekimą perdirbimo įmonių ir, antra, suteikti gamintojams galimybę gauti pagalbą; kadangi šiam tikslui turėtų būti nustatyta, kad sutartyse yra nurodoma tam tikra informacija“.

21– Valstybės narės nurodo, kad šis požiūris patvirtina 18 punkte nurodyto sprendimo *Office des produits wallons* 13 punktą.

22– Žr. generalinio advokato F. G. Jacobs 1997 m. rugsėjo 25 d. išvadą sprendime *Landboden-Agrardienste prieš Finanzamt Calau* (1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo C-384/95, Rink. p. I-7387, išvados 12 ir 13 punktai).

23– 1981 m. vasario 5 d. Sprendimas (154/80, Rink. p. 445). Šiame sprendime kalbama apie bendrosios įmonės narius, teikiančius bulvių sandėliavimo paslaugas ir gaunančius metinį atlygą už saugojimą. Tam tikrais metais bendroji įmonė nusprendė nebeteikti saugojimo paslaugų, nes turėjo pakankamai lūšų užsiimti pelningomis operacijomis nekilnojamuoju turtu. Kadangi daugiau nebuvo teikiamos saugojimo paslaugos, sumažėjo įnašų bendrijai vertė, ir todėl pradėjo bendrijos narių situacija pasikeisti. Šiame sprendime siekiama išsiaiškinti, ar Dešimtosios direktyvos 8 straipsnio prasme bendrijos narių įnašų vertės praradimas galėtų būti laikomas atlygiu už paslaugas (bulvių saugojimas). Teisingumo Teismo manymu, taip šiuo atveju nebuvo, nes iš tikrųjų už šio saugojimo paslaugą nebuvo atlyginta jokia pinigų suma ar paslauga už paslaugą.

24– Žr., *inter alia*, 1985 m. vasario 14 d. Sprendimą *Rompelman* (268/83, Rink. p. 655, 19 punktas); 1998 m. sausio 15 d. Sprendimą *Ghent Coal Terminal* (C-37/95, Rink. p. I-1, 15 punktas); 2000 m. kovo 21 d. Sprendimą *Gabalfriša ir kt.* (C-110/98 – C-147/98, Rink. p. I-1577, 44 punktas) ir 2000 m. birželio 8 d. Sprendimą *Midland Bank* (C-98/98, Rink. p. I-4177, 19 punktas).

25– Nurodytas 23 išnašoje.

26– Nurodytas 18 išnašoje.

27– Reglamento Nr. 603/95 8 straipsnis.

28– Žr. 16 išnašą.

29– Žr. 16 išnašą.

30– Nurodytas 18 išnašoje.

31– Reikia pastebėti, kad Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnyje numatytos operacijos neatliekamos institucijos, skiriančios subsidijas, naudai. Šeštosios direktyvos 11 straipsnio A skirsnyje aptariamos situacijos, kurios turi poveikį trims šalims, t. y. viešosios valdžios institucijai, kuri skiria subsidiją, subjektui, kuriam ji skiriama, ir prekės pirkėjui ar subsidijuojamo subjekto teikiamos paslaugos gavėjui.

32– „Prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas turi nustatyti tiesioginį ryšį tarp subsidijos ir nagrinjamų prekių ar paslaugų. Pirmiausia reikia nustatyti, ar prekės pirkėjas arba paslaugos gavėjas gauna naudos iš subsidijos, kuri skirta gavėjui. Pirkėjo ar gavėjo mokama kaina turi būti sumažinta proporcingai pardavėjo ar tiekėjo gaunamai subsidijai, pagal kurią pastarieji nustato kainą. Teismas turi išnagrinėti, ar aplinkybės, kad subsidija mokama pardavėjui ar teikėjui, objektyviai suteikia teisę jiems parduoti prekę ar teikti paslaugą žemesnėmis kainomis nei tuo atveju, jeigu subsidija nebūtų mokama.“

33— Gali būti skiriamos šios subsidijų sistemos, t. y. subsidijos eksploatacijai, pajamų subsidijos ir investicijų subsidijos. Pajamų subsidijos pavyzdys pateiktas Reglamente Nr. 1117/78. Šiame reglamente papildoma pagalba teikiama kompensuoti produkcijos kainų bei stiprinti konkurencingumą trečiųjų šalių atžvilgiu. Ji yra lygi skirtumo tarp sausųjų pašarų rinkos kainos ir objektyvios nustatytos kainos procentui. Bet kuri iš šių subsidijų atitinka bendrą vardiklį ir jos tiesiogiai nesusijusios su prekės kaina.